

KLIMA ŠKOLNÍ TŘÍDY

Vstupem do školy se z dítěte stává žák. Od počátku je nucen se podřizovat chodu celé školy, třídy i svému učiteli, podávat určitý výkon a být také dobrým spolužákem. Ve třídě není jen individualitou, ale spoluprožívá a tvoří specifické psychologické prostředí, *klima své třídy*.

Klima chápeme jako jev sociální a skupinový, který je vázán recipročně na své tvůrce. Je jimi tedy vytvářen a zároveň na ně působí. Z hlediska školy se nejvíc projevuje ve třídách, můžeme však hovořit i o sociálně psychologickém prostředí školy z pohledu učitelů. I zde je vytvářeno a působí prostředí (klima učitelského sboru) a atmosféra, v chodu školy obvykle vázaná na pravidelně se opakující děje (začátek a konec školního roku, závěrečné zkoušky, maturity atd.). Hraje zde roli věkové a vzdělanostní rozvrstvení učitelů, jejich interpersonální kontakty včetně prostorového rozmístění (klima sborovny). **Klima třídy představuje trvalejší sociální a emocionální naladění žáků ve třídě, které tvoří a prožívají učitelé a žáci v interakci** (Lašek, 2001).

Velmi důležitým prvkem klimatu třídy je učitelovo jednání. On výuku řídí, organizuje, inovuje, navrhuje pravidla, kontroluje, je buď formální či nikoli, pracuje se žáky frontálně, individuálně či skupinově, diferencuje je podle schopností, ale také dezorganizuje (Lašek, 2001).

Pro zjištění pohledu žáků a studentů na klima ve třídě jsme použili novou metodu, tzv. **dotazník KLIT** (poprvé byl aplikován v roce 2002 – Lašek, Zemanová, 2002). Dotazník byl vytvořen specificky v českých podmínkách a je určen pro žáky 2. stupně ZŠ a celé SŠ.

Dotazník obsahuje 27 výroků, které ilustrují tři prvky (oblasti) tvořící klima třídy. Respondent reaguje na jednotlivé výroky podle toho, do jaké míry s výrokem souhlasí či nesouhlasí na čtyřbodové škále Lickertovského typu od silně souhlasím (4) po silně nesouhlasím (1) (střední hodnota byla záměrně vynechána, aby se dotazovaný musel vyhnout průměrné hodnotě).

Sledované oblasti klimatu třídy:

- 1) **suportivní klima třídy** (12 položek) – žáci zde popisují vztahy ke třídě a mezi spolužáky, míru kooperace a soudržnosti,
- 2) **motivace k negativnímu školnímu výkonu** (9 položek) – žák uvádí míru svého zájmu (nezájmu) o školu, tendenci nevynikat, vyhýbat se neúspěchům, nevěřit si,
- 3) **sebeprosazení** (6 položek) – představuje tendenci k jisté individualizaci výkonu, ale i spoléhání na sebe, nižší míru kooperace, touhu vyniknout, jednat účinně.

Výsledky dotazníkového šetření umožní učitelům získat **profil dané třídy**. Může se tak rychleji seznámit s třídou, kterou ještě dobře nezná, nebo ji přebírá po jiných. Dále může sledovat postoje žáků ve třídě nebo si všimnout rozdílů mezi chlapci a dívkami. V neposlední řadě je pak schopen více zainteresovat své žáky do vztahů ve třídě.

Souhrn výsledků dotazníkového šetření: Škola

Suportivní klima třídy (SUPKT) – vztahy ke třídě a mezi spolužáky, míra kooperace a soudržnosti

Přehled výroků	Odpovědi respondentů na jednotlivé výroky (%)											
	silně souhlasím			mírně souhlasím			mírně nesouhlasím			silně nesouhlasím		
	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci
V naší třídě mám několik důvěrných přátel.	50,3	41,8	56,6	39,9	47,5	34,3	6,6	7,4	6,0	3,1	3,3	3,0
Když jsem v nesnázích, vím, že mi třída pomůže.	28,8	25,4	31,3	42,7	42,6	42,8	17,7	18,9	16,9	10,8	13,1	9,0
V naší třídě se dovede většina žáků radovat ze školního úspěchu jednoho z nás.	23,3	21,3	24,7	39,6	35,2	42,8	24,0	29,5	19,9	13,2	13,9	12,7
Záleží mi na tom, aby ostatní ve třídě měli o mně co nejlepší mínění.	39,2	30,3	45,8	45,1	47,5	43,4	9,7	15,6	5,4	5,9	6,6	5,4
S většinou třídy je příjemné se sejt i mimo školu na společné akci.	62,2	57,4	65,7	22,9	29,5	18,1	9,4	9,0	9,6	5,6	4,1	6,6
V naší třídě se dovedeme při písemce či zkoušení vzájemně povzbuzovat, fandit si.	27,1	32,0	23,5	40,6	38,5	42,2	21,2	20,5	21,7	11,1	9,0	12,7
Cítím, že do této třídy opravdu patřím.	46,5	44,3	48,2	30,9	32,0	30,1	15,3	16,4	14,5	7,3	7,4	7,2
V naší třídě je mnohem lepší parta, než v jiných třídách na naší škole.	35,1	27,9	40,4	30,6	36,1	26,5	20,5	22,1	19,3	13,9	13,9	13,9
Úkoly zadané celé třídě umíme dohromady řešit, máme na to dobrý systém.	21,9	23,8	20,5	46,5	41,0	50,6	21,9	30,3	15,7	9,7	4,9	13,3
V naší třídě se cítím spokojen(a), vím, že mě třída „bere“.	46,9	39,3	52,4	31,9	34,4	30,1	15,3	19,7	12,0	5,9	6,6	5,4
Když jde o nějakou důležitou věc, většina lidí v naší třídě se dovede sjednotit.	31,9	30,3	33,1	47,9	51,6	45,2	16,0	13,1	18,1	4,2	4,9	3,6
V naší třídě si při učení vzájemně pomáháme.	31,6	30,3	32,5	45,8	45,9	45,8	17,4	20,5	15,1	5,2	3,3	6,6

Motivace k negativnímu školnímu výkonu (MOTNŠV) – míra zájmu (nezájmů) o školu, tendence nevynikat, vyhýbat se neúspěchům, nevěřit si

Přehled výroků	Odpovědi respondentů na jednotlivé výroky (%)											
	silně souhlasím			mírně souhlasím			mírně nesouhlasím			silně nesouhlasím		
	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci
Mohl(a) bych mít ve škole lepší výsledky, ale jen těžko se donutím k pravidelné práci.	28,1	25,4	30,1	48,6	50,8	47,0	18,4	18,9	18,1	4,9	4,9	4,8
Nejlepší je ve škole na sebe příliš neupozorňovat, být spíše v průměru.	36,8	36,1	37,3	36,8	40,2	34,3	21,9	20,5	22,9	4,5	3,3	5,4
Při zkoušení chci především projít, na známce mi zas tak nezáleží.	14,6	13,1	15,7	20,5	16,4	23,5	28,1	30,3	26,5	36,8	40,2	34,3
Vynikající prospěch není obvykle člověku v dalším životě mnoho platný.	17,0	13,9	19,3	30,6	29,5	31,3	27,1	27,9	26,5	25,3	28,7	22,9
Když stojím ve škole před nějakým úkolem, mívám strach, netroufnu si na něj.	19,8	24,6	16,3	34,4	41,0	29,5	28,5	22,1	33,1	17,4	12,3	21,1
Obvykle se ve škole při hodinách vyhýbám obtížným, nesnadno řešitelným situacím.	24,7	22,1	26,5	42,7	45,1	41,0	24,3	26,2	22,9	8,3	6,6	9,6
Často mívám pocit, že umím méně, než ostatní.	30,6	37,7	25,3	35,1	32,0	37,3	21,5	16,4	25,3	12,8	13,9	12,0
Mívám strach z možných překážek, váhám; neúspěchu se chci raději vyhnout.	24,7	27,0	22,9	43,1	47,5	39,8	21,5	19,7	22,9	10,8	5,7	14,5
Vím, že špatně zvládám školní situace, proto chci být ve škole raději „neviditelný(á)“.	14,9	18,0	12,7	25,7	29,5	22,9	32,3	28,7	34,9	27,1	23,8	29,5

Sebeprosazení (SEPROS) – tendence k jisté individualizaci výkonu, ale i spoléhání na sebe, nižší míra kooperace, touha vyniknout, jednat účinně

Přehled výroků	Odpovědi respondentů na jednotlivé výroky (%)											
	silně souhlasím			mírně souhlasím			mírně nesouhlasím			silně nesouhlasím		
	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci	Celkem	Divky	Chlapci
Když vím, že něco umím, nebojím se to ukázat.	36,1	33,6	38,0	40,6	36,1	44,0	20,1	25,4	16,3	3,1	4,9	1,8
Obvykle se cítím dosti výkonný(á), mám pocit, že dosáhnou dobrého výsledku.	21,9	15,6	26,5	45,8	43,4	47,6	24,3	32,0	18,7	8,0	9,0	7,2
K řešení úkolů a problémů ve škole volím nejčastěji vlastní cestu, netoužím po spolupráci s ostatními ve třídě.	15,6	13,1	17,5	28,8	26,2	30,7	36,8	39,3	34,9	18,8	21,3	16,9
Nerad(a) se podřizuji společné práci celé třídy, to vždy znamená potlačit sám (sama) sebe.	14,2	13,9	14,5	30,9	31,1	30,7	35,4	34,4	36,1	19,4	20,5	18,7
Pracovat na nějaké společné akci třídy, to obvykle znamená, že méně pracovité se schovávají za pracovitější; raději bych vynikl(a) sám (sama).	16,7	15,6	17,5	40,6	36,9	43,4	32,6	35,2	30,7	10,1	12,3	8,4
O získané poznatky, vyřešené úkoly se jen nerad(a) dělím se spolužáky, měli by se více snažit sami.	18,4	13,1	22,3	27,1	32,0	23,5	34,4	33,6	34,9	20,1	21,3	19,3

Tučně jsou zvýrazněny maximální hodnoty pro daný výrok.